

Történelem

A MINTA JELLEMZÉSE

Középszint

A középszinten résztvevő tanulók száma: **623 fő**

Összes leány: 273

Összes fiú: 254

Összes: **527**

Gimnazista: 299 Gimnazista lány: 162 Gimnazista fiú: 137	Szakközépiskolás: 228 Szakközépiskolás lány: 111 Szakközépiskolás fiú: 117
---	---

A teljes adatsorhoz képest eltérő a rész minta nagysága, mivel a hiányos adatszolgáltatás miatt adatok veszték el.

Az emelt szintű vizsgán részt vevő tanulók száma: 83.

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA

Tartalmi szerkezet

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok pedig az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg.

Az írásbeli feladatait kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelmhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Az általános vizsgakövetelmények nagyobb szerepet szánnak a társadalom- és művelődéstörténeti ismeretek ellenőrzésének, így a feladatok egyéb arányainál az alábbi felosztás érvényesül.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Középszintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50%-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 50%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

A középszintű *egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor 6-10 feladatból áll.* Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Minden feladatnál valamilyen forrás (szöveg, kép, adat, térkép) segítségével kell a tanulóknak megválaszolni a feltett kérdést.

Az írásbeli szöveges feladatai az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy ókori vagy középkori, vagy kora újkori egyetemes történelmi anyag*
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX-XX. század)
3.	Egy középkori, vagy kora újkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII-XIX. századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi, vagy a mai magyar társadalomra vonatkozó anyag

* A három történelmi kor közül (ókor, középkor, kora újkor) évente egymást váltva egy-egy kerül sorra.

A szöveges feladatoknál a választási lehetőséget az indokolja, hogy az érettségi követelményekben a képességjellegű követelmények nagyobb hangsúllyal szerepelnek. Így a feladatlap ezen része nem elsősorban a konkrét témakörökhöz kötődő ismereteket, hanem szöveges (kifejtendő) feladatok megoldásához szükséges képességeket méri.

A vizsgamodell

Vizsgaformák, vizsgatartalmak, tevékenységek
Írásbeli vizsga 180 perc
<p>EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK</p> <p>A feladatok a részletes követelményben meghatározott tartalmak tudására és a kompetenciák mérésére irányulnak.</p> <p>Időtartam: kb. 60 perc</p> <p>SZÖVEGES (KIFEJTENDŐ) FELADATOK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problémamegoldó feladatok <ul style="list-style-type: none"> – Forrás segítségével néhány mondatban, 6-8 sorban kell megoldani. • Elemző feladatok <ul style="list-style-type: none"> – Forrás segítségével 20-30 soros szerkesztett szöveg készítése. <p>Választhatóság: A vizsgázóknak a megfogalmazott nyolc feladatból a vizsgaleírásban szabályozott módon hármat kell választaniuk.</p> <p>Időtartam: kb. 120 perc</p> <p>Segédeszközök: Történelmi atlasz és Helyesírási Tanácsadó Szótár</p>
A tételek kijelölése
Az írásbeli feladatsor egységes, központi kijelölésű.
A vizsgateljesítmények értékelése
Az írásbeli vizsgateljesítmény értékelése központi, értékelési útmutató alapján történik. A vizsgáztató szaktanár javít és értékeli.

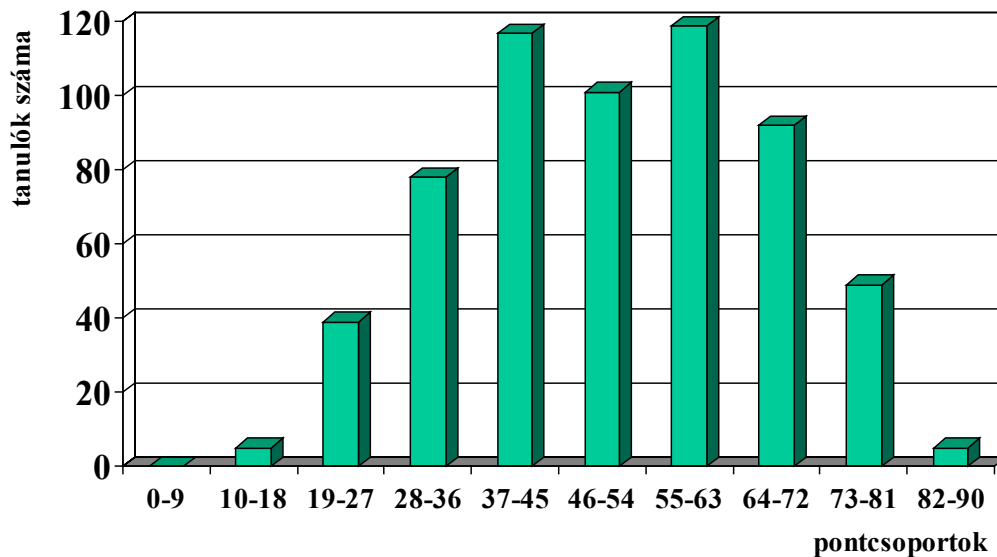
A próbamérés feladatsora

A feladatsor a 11. évfolyamos tanulók miatt csak részben felelt meg a vizsgamodellben meghatározottnak, mivel a XX. századra vonatkozó feladatokat nem tartalmazhatott. Így a tartalmi arányokban, a korszakokban illetve a feladatok számában (csak hat szöveges feladatot tartalmazott) is el kellett térni a vizsgadokumentumban rögzítettektől.

A feladatsor egészét a szaktanárok többsége alapvetően jónak ítélte.

Eredmények

A középszintű írásbeli vizsga maximális pontszáma 90 pont volt.
A tesztre és az esszére 45-45 pont volt szerezhető.

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye

A legmagasabb létszámú pontszámú csoportok a 37 és 45 pont közötti valamint az 55-63 pont közötti eredményt elérőké, amelyek hasonló számú tanulót tartalmaznak, ezt követi, az 50%-os eredménynél valamivel kevesebb pontot elért tanulók csoportja.

A résztvevők közül senki nem teljesített 10% alatt, ami kizárná a vizsga folytatásából, viszont magas azok aránya, akik az írásbeli vizsgarészen belül nem teljesítették az elégséges eredmény eléréséhez részarányosan szükséges szintet.

A résztvevők túlnyomó többsége (365 fő) 50% fölötti eredményt ért el.

Összegezve megállapítható, hogy a vizsga írásbeli része tehát összességében teljesíthető feladatok elé állította a diákokat, a legtöbbször közepesen jól teljesítette az írásbeli feladatokat.

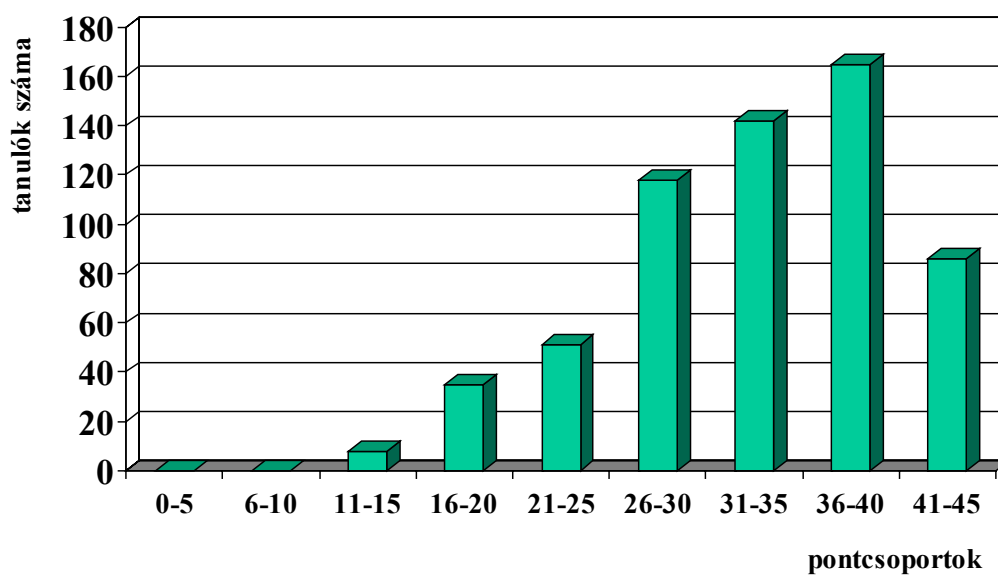
Az írásbeli részegységeinek pontszámegoszlása

Az írásbeli vizsga két része a „teszt” és az „esszé” jellegű feladatok voltak, ezek teljesítése nagy különbségeket mutat. (N=605; Max. pontszám: 90 pont)

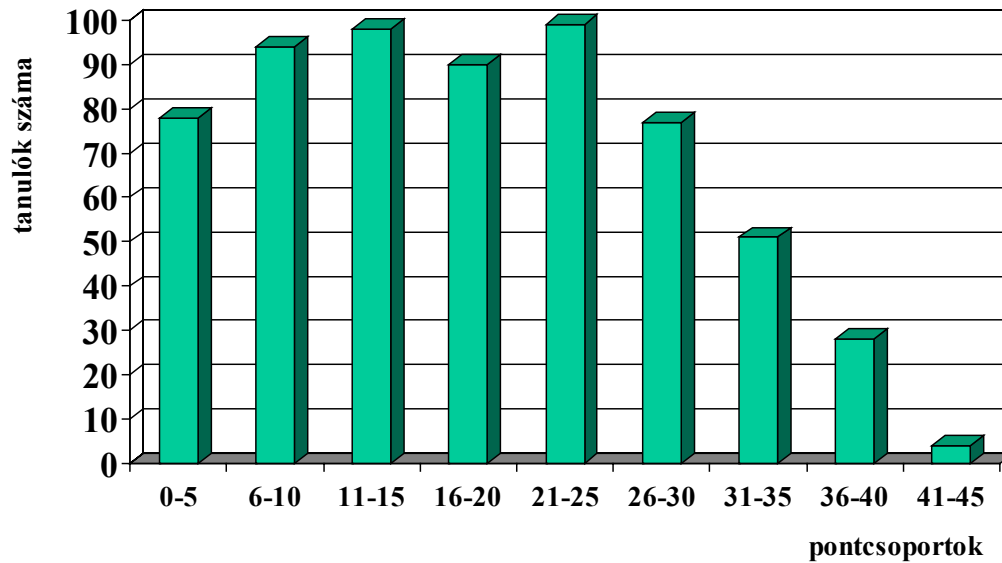
A teszt jellegű feladatok megoldásában (maximális pontszám 45) 36 és 40 pont közötti (kb. a „jó” osztályzatnak megfelelő) eredményt elérők pontszámcsoportja a legnagyobb számú csoport (165 vizsgázó). A résztvevők kb. 80%-a ért el 50% fölötti eredményt, és a második és harmadik legszámosabb csoport is az erősen közepes csoportok (a 26-30, illetve 31-35 pontszámcsoportok).

Megállapítható, hogy a teszt jellegű, rövid válaszokat igénylő feladatokban a résztvevők átlagteljesítménye sokkal jobb volt, mint az esszé jellegű, szöveges választ igénylő feladatokban. Így az írásbeli vizsga átlagosan jó eredménye inkább eredménye a teszt feladatok jó teljesítésének, mint az esszé jellegűeknek.

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, teszt

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, esszé

Az esszéfeladatok eredményeinek pontcsoportonkénti megoszlása nagy eltérést mutat a tesztek eredményeivel szemben. A két legnagyobb létszámú pontszámcsoporthoz az egyik az 50% körüli eredményt elért csoportja, a másik pedig a 20-30%-os eredményt elért csoportja, s az összes vizsgázó túlnyomó többsége itt 50 alatti eredményt ért el. Feltűnően magas a 10%-os eredmény alatt teljesítők száma (78 fő) ez alapján a részteljesítmény alapján, ha az írásbeli vizsga két részében (teszt és esszé) külön-külön is el kellene érni minimum 10%-ot, akkor ezek a tanulók nem folytathatnák a vizsgát, megbuknának. Mivel azonban a teszt és az esszé feladatok eredménye együttesen számít a szóbeli vizsgára való bocsátáskor, így megállapíthatjuk, hogy a teszt feladatokban elért jó eredménynek köszönhető, hogy a próbaérettségin senki nem került ilyen veszélybe.

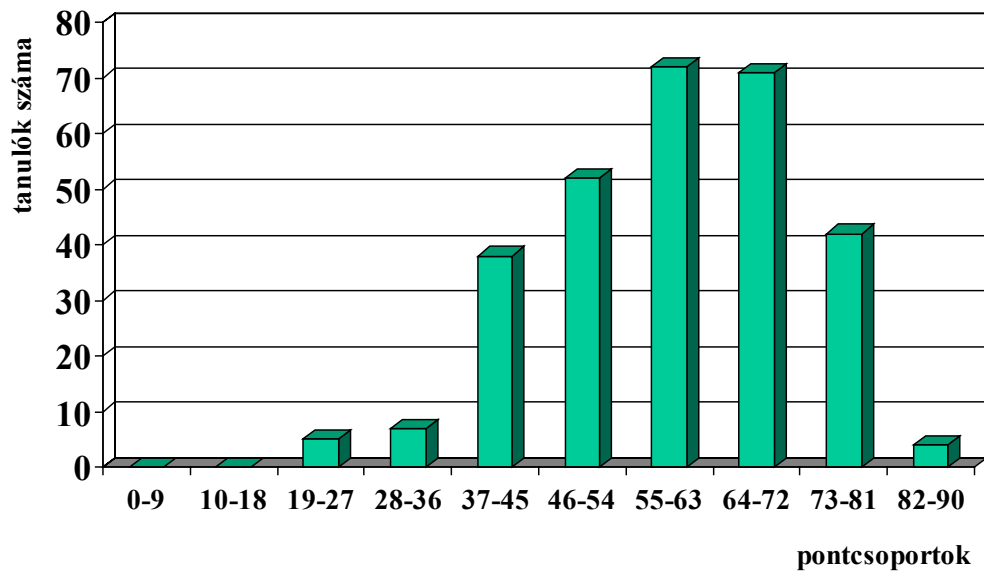
Az esszéfeladatok eredményeiről elmondható, annak ellenére alacsony az ezekben elért eredmény, hogy a résztvevők több feladat közül választhatták ki azokat, amelyeket meg

kívántak oldani. Feltehetően a választhatóság megszüntetése ennél is valamivel gyengébb eredményekhez vezetne. Az esszéfeladatokban a megszerzett pontszám a tanulók nagy részénél több feladat részleges megoldásával alakult ki.

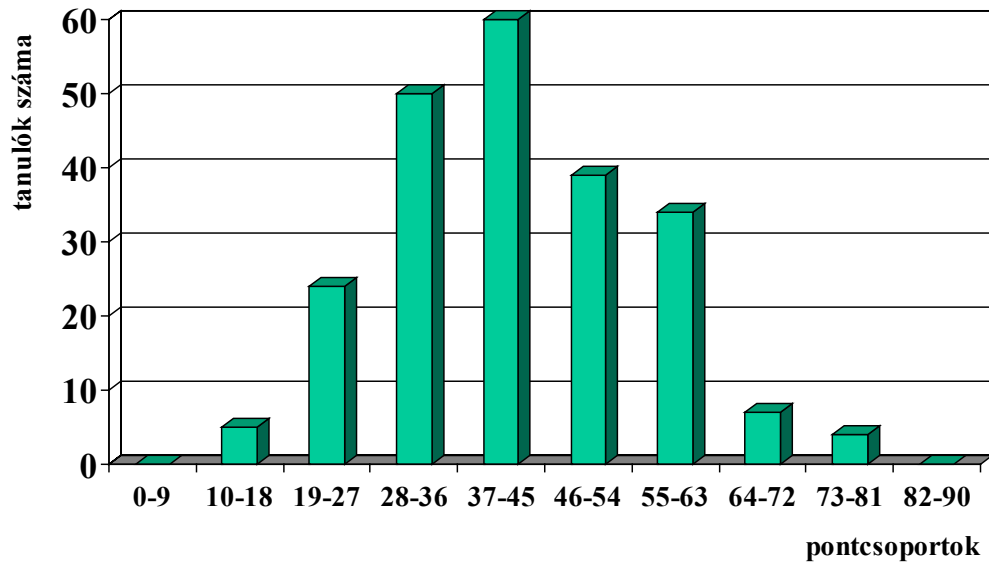
Feltételezéseink szerint az esszé feladatokban elért gyengébb eredmény oka első sorban e feladatok összetettebb volta: a teszt jellegű feladatok általában rövid, egy-két szavas válaszokat igényelnek, minden feladat részfeladatai nehezedő tendenciát mutattak, az első részfeladatok egyszerű műveleteket (információgyűjtés, adatleolvasás) igényeltek, ezeket a résztvevők túlnyomó többsége sikerrel oldotta meg. Az esszé feladatok sikeres elvégzéséhez komplex műveletsorok együttes elvégzése lett volna szükséges: információgyűjtés, -értelmezés, elemzés, háttérismeretek felhasználása és beépítése a válaszba, szövegalkotás.

A teszteredmények valamivel jobbak, az esszék eredményei valamivel rosszabbak a vártnál.

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye (gimnázium)

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye (szakközépiskola)

A két grafikon összehasonlítása révén megállapíthatjuk, hogy a gimnazisták között a legnagyobb számú pontszámcsoporthoz az erős közepes eredményt elérők csoportjai (55-63 és 64-72), míg a szakközépiskolások között a legnagyobb pontszámcsoporthoz az 50%-os eredményt elérők. A gimnazisták túlnyomó többsége 50% fölött teljesített, míg a szakközépiskolások között egyenletesebb eloszlást mutat az 50% alatt és fölött teljesítők aránya.

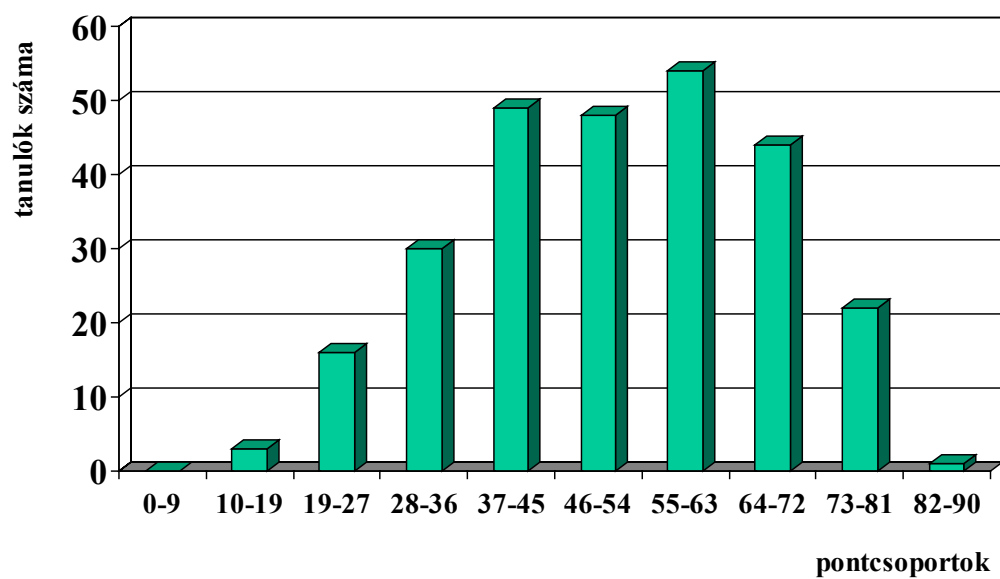
A legnagyobb eltéréseket egyrészt a 19-27 pontot elérték (kb. négyszeres eltérés a szakközépiskolások javára), másrészt a 73-81 pontot elérték (nyolcszoros!!! különbség a gimnazisták javára) csoportjainak létszáma között találjuk. A gimnazisták közül senki sem ért el 19

pont alatti eredményt, és a bukás által veszélyeztetett pontszámcsoporthoz is szinte elenyésző. A szakközépiskolások között ugyanakkor senki nem ért el 82 pont (azaz kb. 90%) fölötti eredményt, és 64 pont fölött tehát a második és harmadik legmagasabb pontszámcsoporthoz is csak kb. tizenketten (5% alatt) voltak. A gimnazisták tehát nagyobb eséllyel értek el jó eredményt, mint a szakközépiskolások.

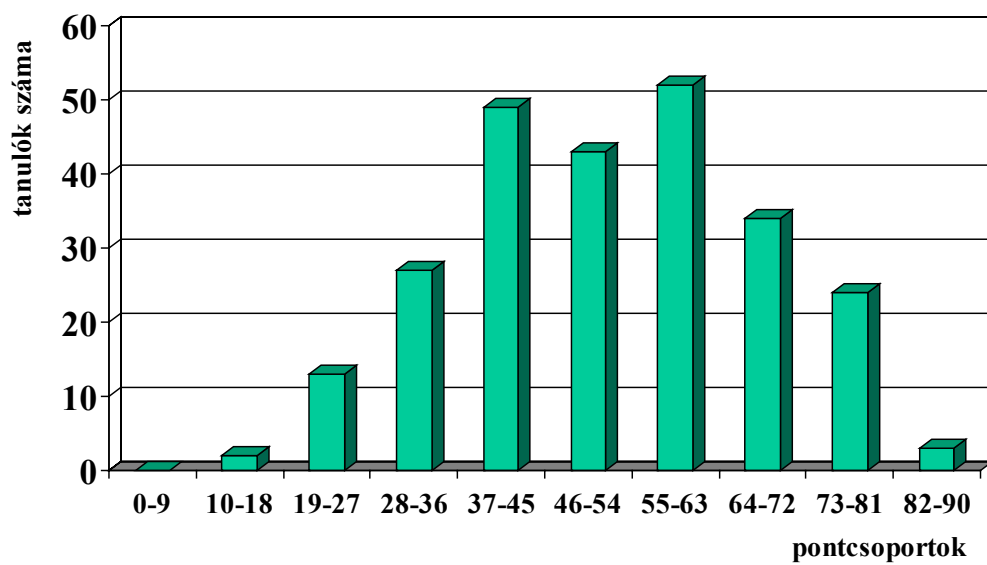
Fiúk és lányok

A lányok és a fiúk teljesítménye között nincs jelentős eltérés, amit az alábbi grafikonok is mutatják. A legnagyobb különbség az erős közepes pontszámcsoporthoz van: ez a csoport a lányoknál kb. 30%-kal nagyobb, mint a fiúknál. A legmagasabb pontszámcsoporthoz többen kerültek a fiúk közül, a legalacsonyabb pontszámcsoporthoz többen kerültek a lányok közül.

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye (lányok)

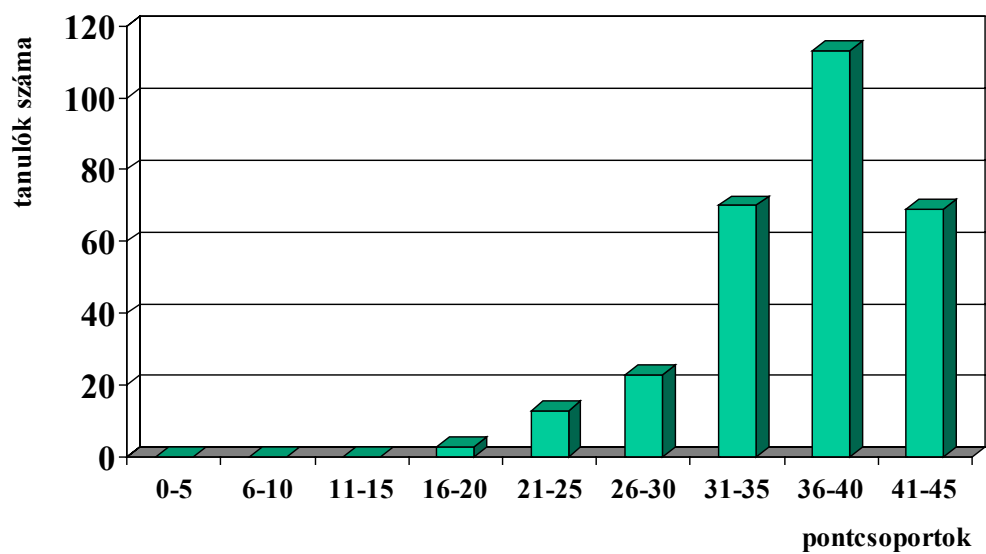
A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye (fiúk)

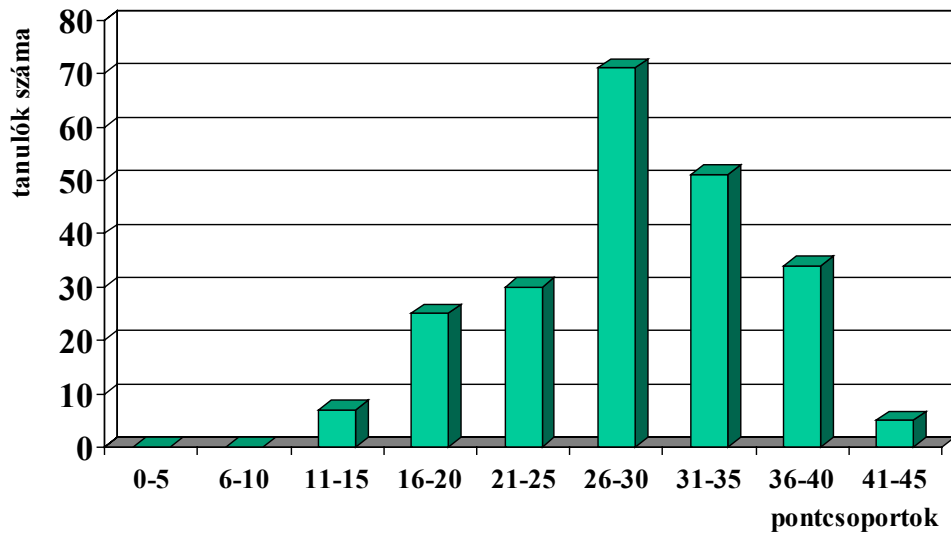
A teszt és az esszé eredményei a gimnazisták és a szakközépiskolások között

A gimnazisták és a szakközépiskolások teszteredményei közötti fő különbségek egyrészt abban mutatkoznak meg, hogy a gimnazisták között mindenki elérte legalább az elégséges eredményt (az elégséges osztályzathoz szükséges pontszám arányos részét), a szakközépiskolások között pedig néhányan nem. Másrészt, míg a gimnazisták között a legnagyobb pontszámcsoporthoz a 36 és 40 pont („jó” osztályzat körül) közötti eredményt elérőké, és a két másik legnagyobb pontszámcsoporthoz is a 31-35 illetve a jeles szintű, a 41-45 pont közötti eredményt elérőké, addig a szakközépiskolások között ez a pontszámcsoporthoz a legkisebb. Ugyanakkor mind a szakközépiskolások mind a gimnazisták többsége 50% fölötti eredménnyel töltötte ki a tesztfeladatokat.

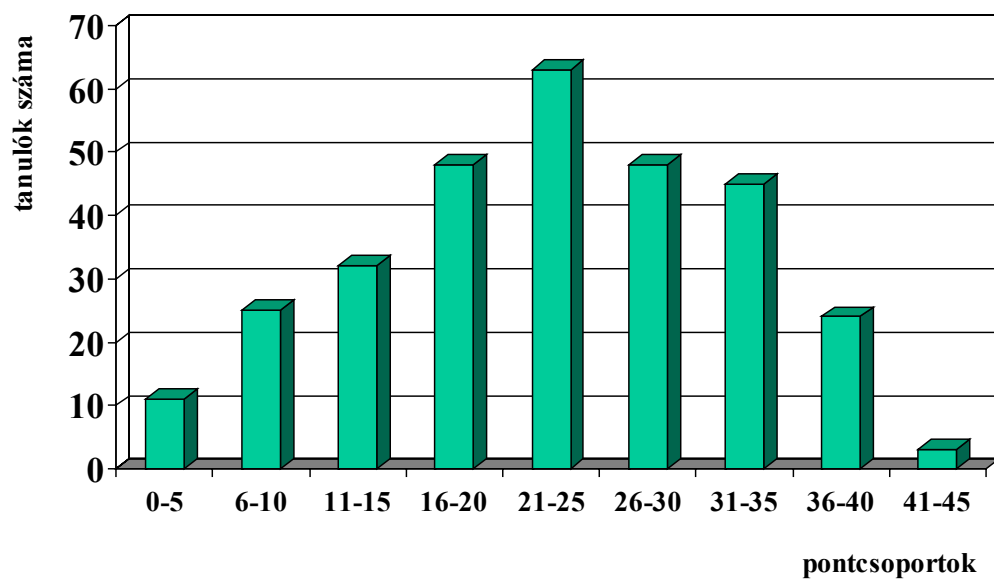
A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, teszt (gimnázium)

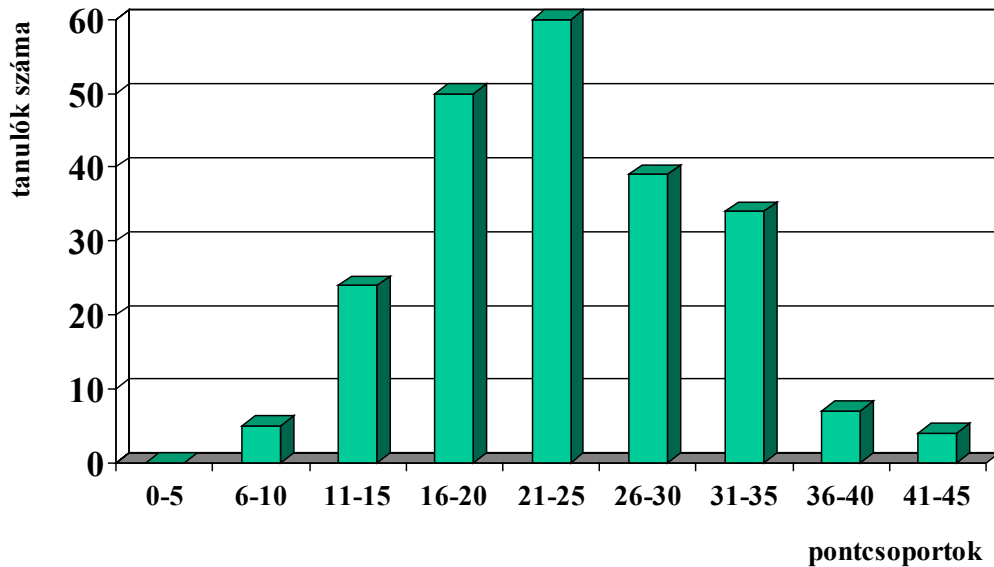
A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, teszt
(szakközépiskola)

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, esszé (gimnázium)

A középiskolai történelem írásbeli feladatsor eredménye, esszé (szakközépiskola)

Mind a gimnazisták, mind a szakközépiskolások jobb átlageredményt értek el a teszt-feladatokban, mint az esszé jellegű feladatokban. A gimnazisták és szakközépiskolások esszé jellegű feladatokban elért eredményei között azonban sokkal nagyobb az eltérés, mint a teszt-feladataik eredményei között. A gimnazisták az esszefeladatokban átlagosan jobb eredményt értek el, mint a szakközépiskolások, ugyanakkor különös, hogy a szakközépiskolások között senki nem teljesített a kritikus 10% alatt. A gimnazisták közül 11 fő (sőt a második leggyengébb csoporton belül – 6-10 pont közöttiek közül is több a gimnazista – 25 fő – mint a szakközépiskolás – 6 fő), valamint a jeles szintű pontszámcsoporthoz is magasabb a szakközépiskolások száma, mint a gimnazistáké. Mind a szakközépiskolások, mind a gimnazisták több

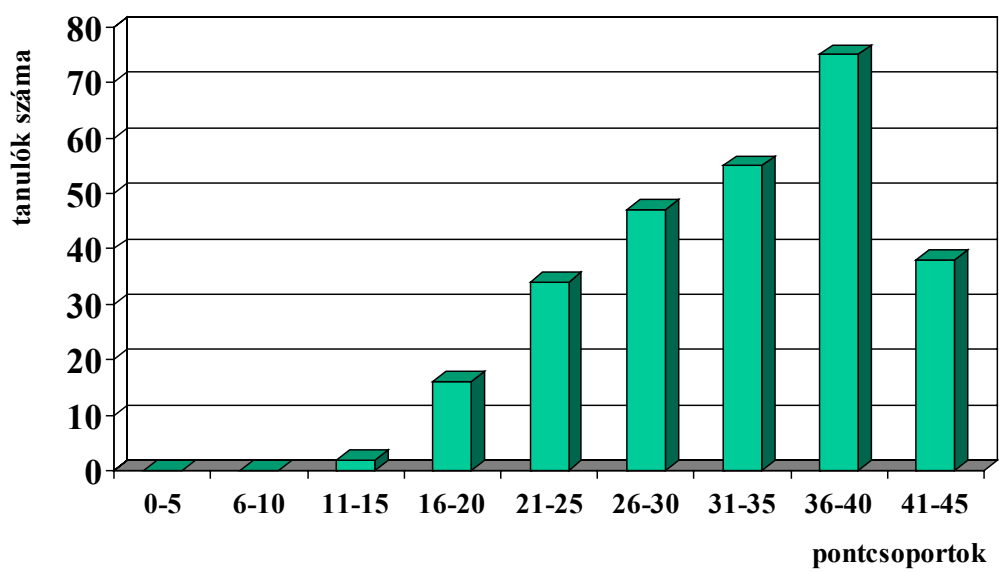
sége 50% fölötti eredményt ért el. A legjelentősebb számbeli különbség az erős jó eredményt (36-40 pont) elérők csoportjai között volt, itt a gimnazisták közül sokkal többen vannak, mint a szakközépiskolások közül. A gimnazisták nagyobb eséllyel teljesítették jó eredménnyel az esszét, mint a szakközépiskolások.

Első benyomásaink azt mutatják, hogy a gimnazisták és a szakközépiskolások eredményei közötti eltérés inkább a teszteredmények következménye, hiszen itt értek el a gimnazisták lényegesen jobb eredményt, mint a szakközépiskolások. Vagyis különbségek tekintetében a teszt volt a döntő és nem az esszé.

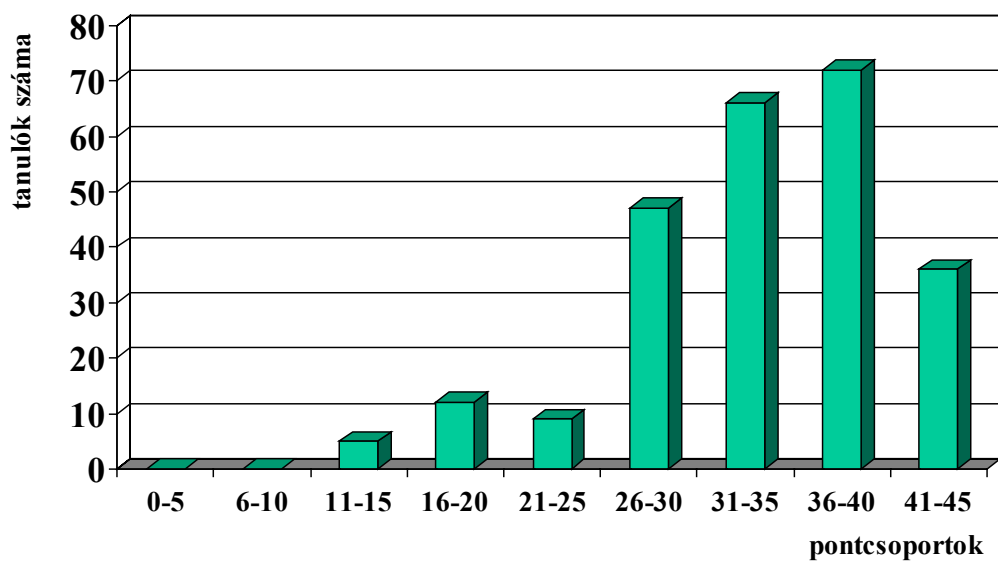
A lányok és fiúk eredményei közötti különbségek a teszt és az esszé feladatokban

A lányok és a fiúk tesztfeladatban elért eredményei között egy pontszámcsoporthoz (a 21-26 pontot elérőknél) tapasztalható jelentős különbség: a lányok között kb. 4-szer annyian értek el 50% körüli eredményt, mint a fiúk. Mivel az 50% alatti teljesítményt nyújtók aránya a lányok és a fiúk körében kb. egyforma, az erősen közepesen, illetve jól teljesítők nagyobb arányban kerültek ki a fiúk, mint a lányok közül.

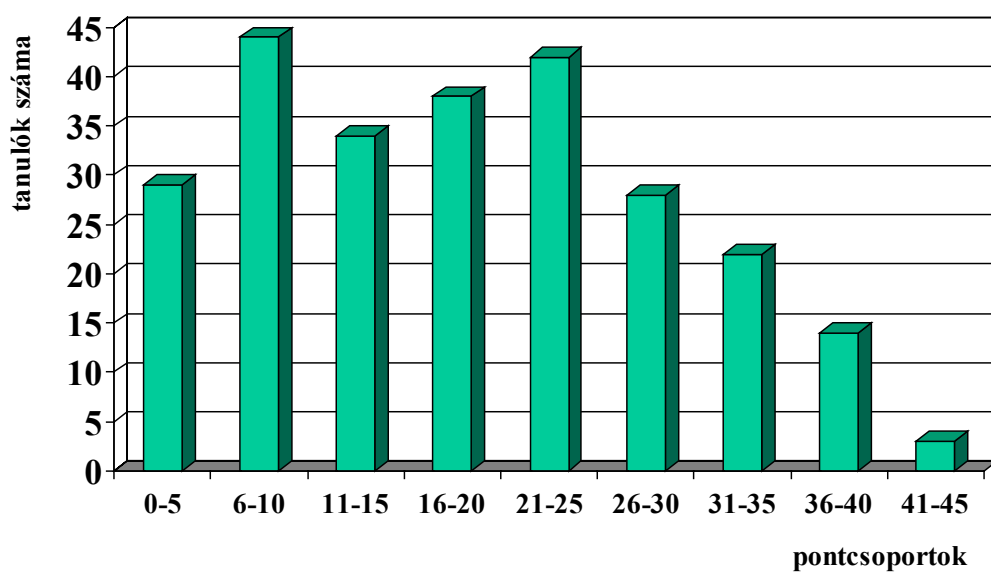
A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, teszt (lányok)

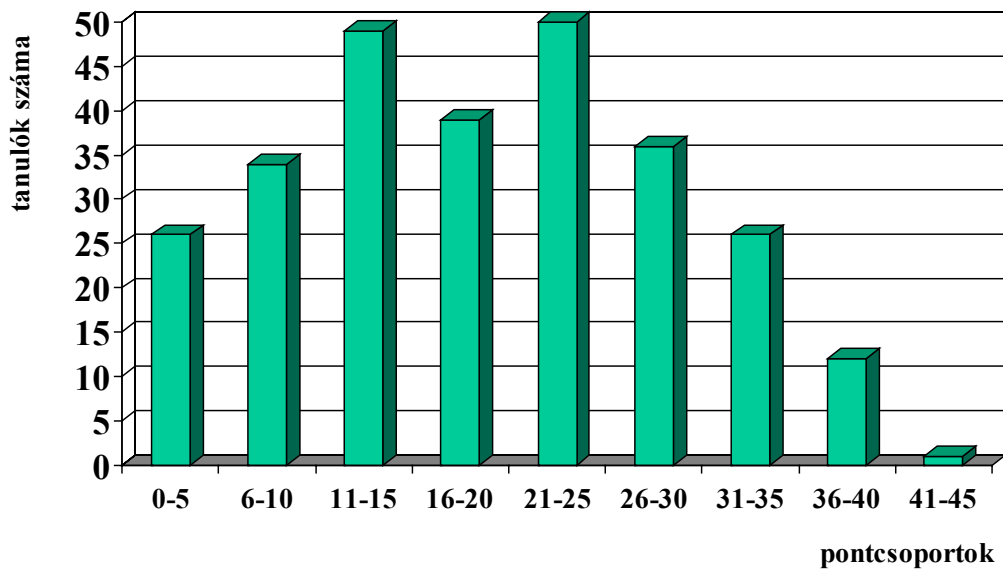
A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, teszt (fiúk)

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, esszé (fiúk)

A középszintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, esszé (lányok)

Az esszéfeladatok megoldásában mind a lányok, mind a fiúk többsége 50% alatti eredményt ért el (a lányok esetén az 50% alatti eredményt elérték aránya alacsonyabb), és az elégtelennel fenyegető részeredményt elérők (kb. 30% alatti eredmény) aránya is kb. azonos a lányok és a fiúk között.

Emelt szint*Az írásbeli vizsgamodell**Tartalmi szerkezet*

A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul. A feladattípusok pedig az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg.

Arányok

Az írásbeli feladatait kb. 60%-ban a magyar, kb. 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódó feladatok alkotják. Az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja. Az általános vizsgakövetelmények nagyobb szerepet szánnak a társadalom- és művelődéstörténet számonkérésének.

Az emelt szintű írásbeli vizsga feladatlapja összeállításának elvei megegyeznek a közép-szintű vizsgáéval. A feladatlap ismeretanyagának kiválasztása a témakörökhöz tartozó részletes követelményeken alapul, a feladattípusok pedig az előírt képességjellegű követelményeknek felelnek meg. Az egyes képességjellegű követelményekhez rendelt arányok azt a célt szolgálják, hogy teljes egészében érvényesüljenek a megfogalmazott fejlesztési követelmények.

A feladatok és a feladatsor jellemzői

Az emelt szintű érettségi vizsgán az írásbeli összpontszám 50%-ban egyszerű, rövid választ igénylő feladatok megoldásával és 50%-ban szöveges (kifejtendő) kérdésekre adott válaszokkal érhető el.

Az emelt szintű egyszerű, rövid választ igénylő feladatsor *8-14 feladatból áll*. Egy-egy feladat több részfeladatból is állhat.

Emelt szinten e feladatokhoz nem feltétlenül kapcsolódik valamilyen forrás (szöveg, kép, adat, térkép), amely segíthetne a tanulónak a feladat megoldásában.

Az írásbeli szöveges feladatai az alábbi történelmi korszakokra vonatkoznak:

1.	Egy ókori vagy középkori, vagy kora újkori egyetemes történelmi anyag*
2.	Egy egyetemes történelmi anyag (XIX-XX. század)
3.	Egy középkori vagy koraújkori magyar történelmi anyag
4.	Egy XVIII-XIX. századi magyar történelmi anyag
5.	Egy XX. századi magyar történelmi anyag

*A három történelmi kor közül (ókor, középkor, kora újkor), évente egymást váltva egy-egy kerül sorra.

Vizsgaformák, vizsgatartalmak, tevékenységek
Írásbeli vizsga 240 perc

EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

A feladatok a részletes követelményben meghatározott tartalmak tudására és a kompetenciák mérésére irányulnak.

Időtartam: 120 perc

SZÖVEGES (KIFEJTENDŐ) FELADATOK

- Problémamegoldó feladatok
 - Forrás segítségével néhány mondatban, 6-8 sorban kell megoldani.
- Elemző feladatok
 - Forrás segítségével 20-30 soros szerkesztett szöveg készítése.

Választhatóság:

A vizsgázóknak a megfogalmazott nyolc feladatból a vizsgaleírásban szabályozott módon négyet kell választaniuk.

Időtartam: 120 perc

Segédeszközök:

Történelmi atlasz és Helyesírási Tanácsadó Szótár

A tételek kijelölése

Az írásbeli feladatsor egységes, központi kijelölésű.

A vizsgateljesítmények értékelése

Az írásbeli vizsgateljesítmény értékelése központi értékelési útmutató alapján, központilag történik. A vizsgáztató külső szaktanár javít és értékeli.

A próbamérés feladatsora

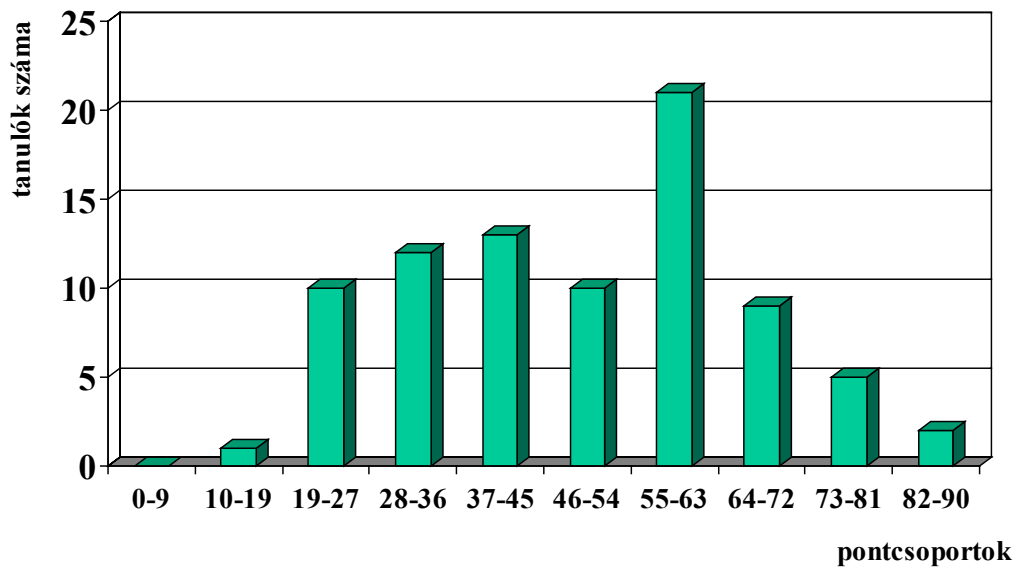
A feladatsor a 11. évfolyamos tanulók miatt csak részben felelt meg a vizsgamodellben meghatározottnak, mivel a XX. századra vonatkozó feladatokat nem tartalmazhatott. Így a tartalmi arányokban, a korszakokban illetve a feladatok számában (pl. csak hat szöveges feladatot tartalmazott) is el kellett térni a vizsgadokumentumban rögzítettektől.

A feladatsorra vonatkozó szaktanári vélemények alapvetően pozitívan ítélik meg az egyes feladatok megfogalmazását, az újszerű számonkérési formákat és eszközöket.

Az eredmények

Az emelt szintű írásbeli vizsga maximális pontszáma 90 pont volt.
A tesztre és az esszére 44, illetve 46 pont volt szerezhető.
Az emelt szintű feladatlapot összesen 83 diák írta meg.

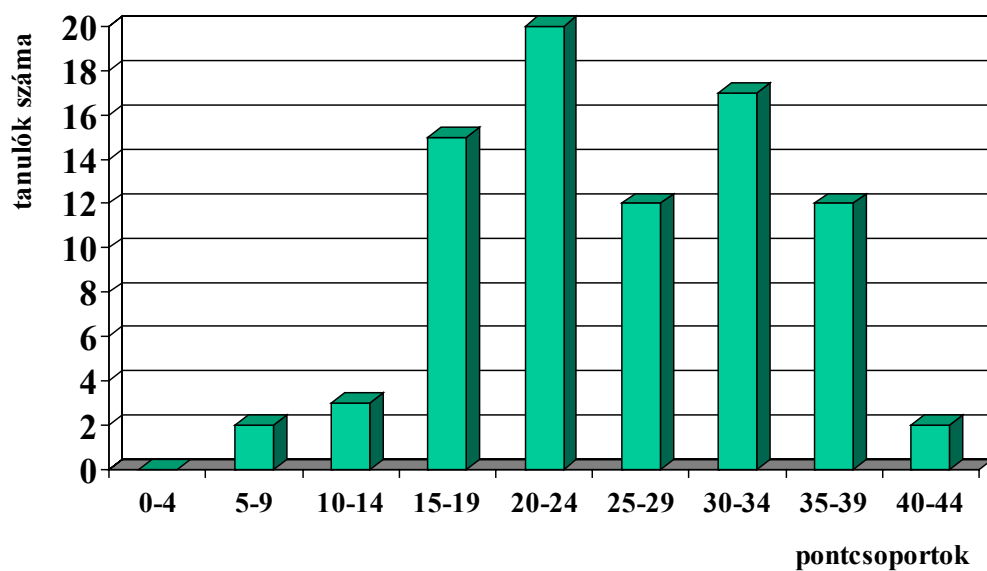
Az emelt szintű történelem írásbeli feladatsor eredménye

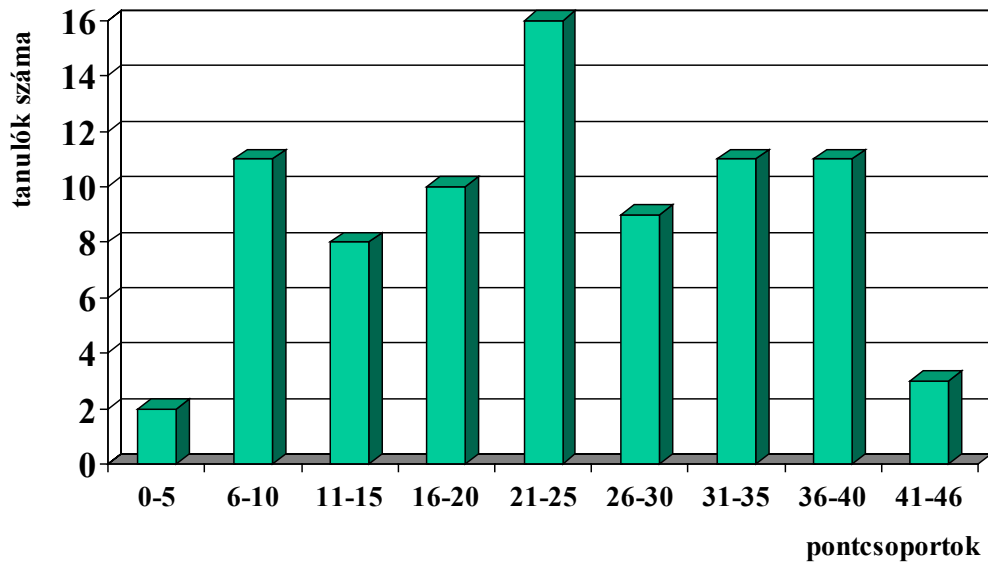
A középszintű feladatsorhoz hasonlóan itt is mindenki elérte a vizsga folytatásához szükséges minimális 10%-ot.

A legnagyobb számú pontszámcsoporthoz az 55-63 pont között teljesítőké, ez erős közepes teljesítménynek felel meg. Kb. 10 fő írt olyan dolgozatot, amely részarányosan nem éri el az elégséges szintet, viszont a többség 50% fölötti eredményt ért el.

Az emelt szintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, teszt

Az emelt szintű történelem írásbeli feladatsor eredménye, esszé

Emelt szinten is megfigyelhető, hogy a teszt jellegű feladatok megoldásában a diákok jobb eredményeket értek el, mint az esszé jellegűekben. A tesztfeladatokat öten írták meg 30% alatti eredménnyel, míg az esszéket 21-en (kb. 25%). Az 50% körüli vagy afölötti eredmények megoszlása a teszt és az esszé feladatokban nagyobb hasonlóságot mutat, mint a középszintű feladatsorok esetén. Itt a középszintű dolgozatokénál nagyobb arányban értek el a résztvevők elégtelennek megfelelő részeredményt.

A mind a teszt- és mind az esszé feladatsorban a legnagyobb pontszámcsoporthoz az 50% körüli teljesítményt nyújtóké, a legkisebb pontszámcsoporthoz pedig a 10% százalék körül teljesítőké.

Az emelt szintű feladatlapban tehát kevésbé érvényesül a teszt és az esszé feladatok sajátos, a különböző jellegű képességeket megkülönböztető jellege. A teszt azonban itt is való

színűleg azokat menti, akik az esszében nagyon rossz, a vizsga folytatását esetleg lehetetlenné tevő eredményt értek el, a teszt itt is a mentőövet jelentheti.

Az értékelési útmutató működése

A másodjavítások pontos elemzése még tovább pontosítja első megfigyeléseinket, azonban így is megfigyelhető, hogy a legtöbb bizonytalanság az esszé feladatok értékelése körül adódott. Az első és a másodjavítás közötti eltérés átlagosan nem jelentős, egyes feladatoknál mégis a megengedhetőnél nagyobb. Ezért szükséges a javítási útmutatók pontosítása, a részpontszámok kialakítására vonatkozó szabályok pontosítása, szigorítása.

A kettős értékelés működése

A javítás nem kódlappal történt, ezért a kettős értékelés működéséről érdemben nem lehet alapos elemzést adni, mivel a második javító láthatta az első javító által adott pontszámokat, és ez befolyásolhatta a pontszám kialakításában. Valószínűleg ezért minimális az eltérés a két javító által adott pontszámok között. Néhány feladatnál azonban markánsan különbözik a két tanár által adott pontszám, ami azt mutatja, hogy bizonyos esetekben a második javító felülbírálta az első javító értékelését. Ebből arra következtethetünk, hogy az azonos pontszámok a két javító tanárnál az adott válasz legalábbis hasonló megítélését takarják. A fent említett problémát csak külön kódlapon történő javítással lehet kiküszöbölni, illetve csak külön kódlapon történő javítás esetén van értelme a kettős javításnak.

A SZÓBELI VIZSGA

A szóbeli vizsgamodell

A szóbeli vizsga alapvetően a történelmi jelenségek és események problémaközpontú bemutatását kívánja a tanulóktól. A történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása nem igényel a témakörökben megjelenőknél több, konkrét ismeretet (név, évszám, fogalom stb.), hanem az elsajátítottak alkalmazását várja el.

A szóbeli vizsga tételeit középszinten a szaktanár állítja össze, míg emelt szinten a független vizsgabizottság.

Tartalmi szerkezet

A szóbeli vizsgarész témakörei

<i>Középszinten</i>	<i>Emelt szinten</i>
Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra	Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra
Népesség, település, életmód	Népesség, település, életmód
Egyén, közösség, társadalom	Egyén, közösség, társadalom
Modern democráciák működése	Modern democráciák működése
Politikai intézmények, eszmék, ideológiák	Politikai intézmények, eszmék, ideológiák
Nemzetközi konfliktusok és együttműködés	Nemzetközi konfliktusok és együttműködés
Szabad (problémaközpontú) témakör	

Tételtípusok mindkét szinten

Kisebb korszak történelmi problémájának részletezőbb bemutatása.
és/vagy

Egy összetettebb és/vagy több történelmi korszakon átívelő probléma áttekintő bemutatása.

A tételcímek jellemzői, összeállításuk

A szóbeli tételek körét, tematikáját (korszak, résztema stb.) az előírt témakörök és vizsgakövetelmények alapján *középszinten* a középiskolai szaktanárok, *emelt szinten* a vizsgaközpont által felkért szóbeliztető bizottságok a tanév kezdetén határozzák meg, és hozzák nyilvánosságra. A tételek tematikáját a részletes vizsgakövetelményekben megfogalmazott képesség és tartalmi követelmények alapján állítják össze. A szóbeli vizsgára a megadott tematika alapján *középszinten* a szaktanárok témakörönként kettő-négy tételcímet, összesen legalább húszat fogalmaznak meg, *emelt szinten* a bizottság témakörönként *öt-hat* konkrét tételcímet, feladatot, összesen *legalább harmincat* fogalmaz meg. A tételcímek, feladatok kijelölésekor törekedni kell változatos, a problémamegoldást ösztönző, valamint a történelmi (szöveges, képi, grafikus, tárgyi stb.) forrásokon és térképeken alapuló feladatok megfogalmazására.

A konkrét szóbeli tételcímeknél is mindkét szinten érvényesíteni kell azt az elvet, hogy a feladatok 60%-ban a magyar, 40%-ban pedig az egyetemes történelemhez kapcsolódjanak, és az összes feladat 50%-át a XIX. és a XX. század történelme adja.

Középszinten az iskoláknak lehetőségük van a hat kötelező témakörön felül szabad témakör kijelölésére. Ennek követelményeit és tartalmát az egyes intézmények helyi tanterveik alapján határozzák meg (*pl. helytörténelmi téma; forradalom – reform – kompromisszum; etnikum – nemzet – nemzetiség, stb.*).

A szóbeli vizsgarészen a követelményekben meghatározott kompetenciák szerinti kritériumoknak megfelelően kell értékelni. Az elérhető maximális pontszám 60 pont ezen a vizsgarészen. A vizsgarész akkor tekinthető teljesítettnek, ha a tanuló eléri a maximális pontszám 10%-át, azaz 6 pontot.

Pontozólap

Szemponatok, kompetenciák	Elérhető pont	Elért pont
A feladat megértése, témataratás, a lényeg kiemelése	12	
Források használata és értékelése	12	
A szaknyelv alkalmazása	6	
Tájékozódás térben és időben	6	
Az eseményeket alakító tényezők feltárása, történelmi események és jelenségek problémaközpontú bemutatása	18	
Világosság, nyelvhelyesség, a felelet felépítettsége	6	
Összesen	60	

A próbaérettségi szóbeli témakörei

A középszintű szóbeli vizsgára a vizsgamodelltől eltérően nem a vizsgáztató szaktanárok, hanem a feladatösszeállító bizottság fogalmazta meg a tételcímekeket, és készítette el a egyes feladatokhoz tartozó – különböző szöveges és képi forrásokat, adatokat tartalmazó – konkrét tanulói tétellapokat, illetve a tételekhez kapcsolódó megoldási útmutatókat.

A tételsor a fenti okok, valamint a 11. évfolyamos tanulók miatt csak részben felelt meg a vizsgamodellben meghatározottnak, mivel sem a XX. századra vonatkozó feladatokat, sem a saját szaktanár által szabadon meghatározható témaköröket, tételcímekeket nem tartalmazhatott. Így csak négy témakörben, (Gazdaság, gazdaságpolitika, anyagi kultúra, Népeesség, település, életmód, Egyén, közösség, társadalom, Nemzetközi konfliktusok és együttműködés) összesen tíz tétel készült.

Az emelt szintű vizsga esetében is csak részlegesen lehet kipróbálni a vizsgamodell, hiszen itt sem lehetett XX. századra vonatkozó feladatokat adni. Ennek nyomán leszűkültek a tételadási lehetőségek, melynek eredményeképpen bár mind a hat témakörben, de összesen csak tizenöt tétel került megfogalmazásra, illetve kidolgozásra.

A tanári véleményekből és a vizsgajegyzőkönyvek alapján levonható tapasztalatok*Általános megjegyzések*

A tanári közvélemény megosztottnak bizonyult a szóbeli vizsga rendszerét illetően. A megosztottságot alapvetően az okozta, hogy a tanárok egy része elfogadta a forrásokra épülő, problémaközpontú érettségi koncepcióját, míg mások azt nehezményezték, hogy (a megszo- kott tudásfelfogás szerinti) tudás, ismeretek nélkül is viszonylag jó eredményt lehetett elérni.

A tételekről

A szóbeli tételekről alkotott szaktanári véleményeket a fent megfogalmazott álláspontok befolyásolták. Így azok a tanárok, akik elfogadták az új típusú szóbeli érettségi koncepcióját, azok azt fogalmazták meg, hogy a „tételek igen plasztikusak, változatosak”, igyekeztek ösztönözni a diákokat „a történelem lényegének megvilágítására, az összefüggések vizsgálatára, az eseményeket befolyásoló tényezők feltárására”. Többen megfogalmazták a tételek összeállításának gondosságát, szakszerűségét, gyermekbarát jellegét. A vizsgakoncepcióval egyet nem

értők alapvető kifogása az volt, hogy a tételek nem kértek számon „igazi történelmi tudást”: tényeket, adatokat. A megadott kérdések néhányuk szerint nem eléggé orientálóak, mások pedig azt kifogásolták, hogy a tételek túlzottan szűk keretek közé szorítják a diákokat.

Az értékelésről

A jegyzőkönyvek alapján megállapítható, hogy a szaktanárok nehezen birkóztak az analitikus értékelésből adódó feladatokkal. A tapasztalatok azt mutatják, hogy „a megadott szempontok alapján több idő kellene” a szaktanároknak a feleletek után, hogy ki tudják tölteni a pontozólapot.

A felmerült problémák, javaslatok

Az új típusú érettségi szóbeli vizsgára a tételösszeállítás komoly felkészülést és időigényes szakmai munkát igényel.

A vizsgázók nem merték vagy nem tudták beépíteni feleletükbe a rendelkezésükre bocsátott forrásanyagot.

Az új típusú vizsgához szükség lesz a „tanári munka megújulására, új típusú könyvek írására munkafüzetek készítésére, forrásgyűjtemények kiadására”.

A jegyzőkönyvek javaslatként azt is megfogalmazták, hogy az írásbeli vizsgára vonatkozó választhatóságot érdemes lenne kiterjeszteni a szóbeli vizsgára is.

A tanárok elfogadták a tanulói teljesítmények kompetenciák szerinti értékelését, és általában hangsúlyozták a javító kulcsok használhatóságát. Emellett igénylik ezek további pontosítását, az értékelés megbízhatóságának és objektivitásának erősítését.

A javaslatok között a szaktanárok a történelem óraszám emelését és a szaktanári javítómunka díjazásának növelését is szorgalmazták.